



A registered Political Party
ECI Registration No. 56/89/2011/PPS-I

मै ही भारतस्य घोषणापत्रम्

डॉ. सुबोध चंद्र राय
एम् एस् सी., पीएच् डी., एल् एल् बी.

राष्ट्रीय अध्यक्ष

भारतं नाम इण्डिया, स्वयम् स्वतन्त्रं, सार्वभौमं, प्रजातान्त्रिकं राष्ट्रं इति घोषयति। प्रजातन्त्रस्य प्रमुखः तत्त्वः बहुमतानुसारं शासनं निर्दिशति, येन बहुमतानां इच्छाः पूर्णाः भवन्ति। यदि भारतं प्रजातन्त्ररूपेण प्रवृत्तं स्वीकृतं भवति, तर्हि अत्र यद् यद् घटते, तत् सर्वं तस्य बहुमतानां इच्छायाः प्रत्यक्षं प्रतिबिम्बं इति व्याख्यातव्यम्। अतः अत्र व्याप्तः क्षुधा, अशिक्षा, बेरोजगारी, च दुर्बलता यैः कोटि-कोटिः जनाः पीडिताः, राज्यस्य स्वेच्छाचारी कर्माणि यानि विधिसंवरणेन व्याजितानि, च समाजस्य प्रत्येकस्तरे व्यापृतं व्यापकं स्थायिकं भ्रष्टाचारं—एतानि सर्वाणि निःशब्दतया, प्रश्रनरहितया स्वीकर्तव्यानि। यतः यदि प्रजातन्त्रस्य एषा नाटिका सत्यं वहति, तर्हि एते घोराः यथार्थाः विना अस्माकं स्पष्टं, सामूहिकं सम्मतिं कदापि न स्यात्।

यथा पिता स्वकुटुम्बाय भोजनं प्रददाति, तथैव कृषकाः सम्पूर्णं राष्ट्रं पोषयन्ति। अतः तर्कतः सम्पूर्णकृषकसमाजः "राष्ट्रपिता" इति योग्यं शीर्षकं प्राप्नोति। तथापि, यदा क्षुधया च ऋणभारेण प्रेरिताः सहस्रशः

कृषकाः आत्महत्याम् अङ्गीकुर्वन्ति, तदा एषा प्रजातान्त्रिकं भारतं स्वस्य एतत् महापातकं कुत्र छादयेत्? एषः भेदः केवलं एकं स्पष्टीकरणं स्वीकुर्वन् अस्ति: प्रजातन्त्रस्य आवरणेन एषः राष्ट्रः निरन्तरं निकृष्टनाटिकाया पीड्यते।

मुख्यविषयमुपेक्ष्य, प्रथमं सर्वव्याप्तं भ्रष्टाचारसमस्यां विचारयामः। जनाः तस्य समूलनिर्मूलनाय तत्सर्वमूल्यं वहन्ति, तं राष्ट्रप्रगतये प्रमुखं विघ्नं वदन्ति। अवैधरीत्या विदेशं प्रवाहितानां अरबाणां रूप्यकाणां प्रत्यावर्तनाय निरन्तराः मागः क्रीयन्ते। किन्तु अत्र एकः महत्त्वपूर्णः प्रश्नः प्रकटते—किं एषः राष्ट्रस्य बहुमतं स्वभावतः बेइमानं वा? अन्यथा कथं प्रजातन्त्ररूपेण व्यवस्थिते राष्ट्रे एषः भ्रष्टाचारव्यवस्था सततं चिरं तिष्ठेत्? एवं विपुलाः राशयः विदेशं विना स्थापितं विधिनियममण्डलं अतिक्रान्त्वा प्रेषयितुं न शक्यन्ते, यत् एषां लूटानां प्रति बहुमतस्य मौनसंमती सूचयति। सत्यं वचः यत् छिद्रयुक्तः घटः जलं धारयितुं अशक्तः, तथापि वयं तस्मिन्नेव घटे जलं पुनः पुनः प्रक्षिपामः। यदि एषं दोषयुक्तं प्रणालीं न संशोधयामः, न च प्रतिस्थापयामः, तर्हि निश्चयेन सततं प्रचण्डं व्ययं सुनिश्चितयामः।

यथा लवणं स्वस्य लवणत्वं परित्यक्तुं अशक्तं, तथैव भ्रष्टाचारः अपि अस्मात् राष्ट्रात् निर्मूलितुं अशक्यः। कारणं तु एतस्य राष्ट्रस्य अधिष्ठानमेव अन्यायस्य स्थायिभूतं। एतद्विवेकाय, यानि नियमान् च विधीन् वयं "कानूनः" इति वदामः, तेषां यथार्थं प्रयोजनं विचारयितुं आवश्यकम्। शताब्दीयं कालं यावत् ब्रिटिशाः अत्र शासनं कृतवन्तः, तेषां एकः एव अभिप्रायः आसीत्—एषस्य राष्ट्रस्य संसाधनानां निर्बाधं शोषणं च लूटः।

यथा कश्चन शरीरस्य अङ्गानि बद्ध्वा रक्तं सुगमतया निष्कासयेत्, तथैव भारतवर्षस्य जनाः नानाविधानां नियमैः बद्धाः कृताः। एते नियमाः तान् ब्रिटिश-साम्राज्यस्य दासेषु परिवर्तितवन्तः।

एतेन अन्यायेनापि, अनेकाः स्वातन्त्र्यस्य स्वप्नं द्रष्टुं धैर्यम् आगतवन्तः। ते असह्यं यातनाम् अपि सहन्तः, फांसी यावत् मृत्युम् अपि अङ्गीकृतवन्तः। औपनिवेशिकशासकाः जालियनवालाबागे पञ्जाबे सहस्रशः निःशस्त्रानां निरपराधिनां पुरुषाणां, नारिणां, बालकानां च निर्ममं

वधं कृत्वा किञ्चिदपि पश्चात्तापं न प्रकटितवन्तः। एषः नरसंहारः अकारुण्यपूर्णेन गोलिवर्षेण सम्पादितः। अस्माभिः श्राव्यं कृतं यत् एषः घृणितः कृत्यः "स्थापितविधिप्रक्रियायाः अनुसारतः" कृतः। एतत् स्मर्तव्यम् अत्यन्तं आवश्यकं यत् एते "कानूनः" ब्रिटिशसंसदया केवलं तेन उद्देशेन निर्मिताः यः अत्रभूमेः जनानां चित्ते स्वातन्त्र्यस्य स्वतन्त्रचेतनायाः च सर्वं चिन्तनं दमनं कुर्यात्।

अनेकानि पुस्तकानि घोषयन्ति यत् 1947 तमे वर्षे अगस्तमासस्य पञ्चदशे दिने "इण्डिया" इत्याख्या भूमिः स्वाधीनं राष्ट्रं रूपेण उदितवती, पूज्यस्वतन्त्रतासंग्रामिणां स्वप्नं साकारं कृतवती च। किन्तु समीपतः निरीक्षणं प्रदर्शयति यत् तस्मिन् दिने, अन्यैः अनन्तैः ब्रिटिशकानूनैः समं, केवलं अन्यः एव एकः अधिनियमः—"भारतीयस्वातन्त्र्यअधिनियमः, 1947"—प्रवर्तितः। यदा एषः प्रश्नः कृतः, तदा प्रायः कोऽपि व्यक्तिः एतमधिनियमं प्रत्यक्षतः दृष्टवानिति न अभ्यभाषत।

ते केवलेन समाचारपत्रेषु पठितवन्तः वा आकाशवाणीद्वारा श्रुतवन्तः यत् तस्मिन्नेव दिने राष्ट्रं "स्वतन्त्रं" जातम्। वस्तुतः, एषः अधिनियमः "इण्डिया" स्वतन्त्रं राष्ट्रं रूपेण स्थापितुं न कृतवान्। पूर्वं ब्रिटिशसाम्राज्यस्य "इण्डिया" इत्यस्य अन्तर्गतं, एषः अधिनियमः केवलं द्वे "नवीनस्वशासनक्षेत्रे"—"इण्डिया" च "पाकिस्तानं"—निर्मितवान्। यत्र पूर्वं एकः एव उपनिवेशः "भारतः" आसीत्, सः केवलं द्वे भागे विभक्तः कृतः, प्रशासनसुविधायै, ये "नवीनस्वशासनक्षेत्राणि" इत्याख्यायन्ते विधिके भाषायाम्।

अत्यन्तं महत्वपूर्णं यत् एषः अधिनियमः निर्दिष्टवान् यत् प्रत्येकस्वशासनक्षेत्रस्य कार्यपालनाध्यक्षं—गवर्नर-जनरलम्—चिन्तु तत्रत्यानां जनानां हस्ते नियुक्त्यधिकारं न आसीत्। अपि तु, ब्रिटिशसाम्राज्या स्वयम् गवर्नर-जनरलं नियुक्तः, यः तथ्यः "भारतीयस्वातन्त्र्यअधिनियमः, 1947" इत्यस्य पंचमाध्यायस्य स्पष्टे शब्दे उल्लिखितः अस्ति।

विचित्रं तथ्यं यत् यद्यपि एषः अधिनियमः "भारतीयस्वातन्त्र्यअधिनियमः" इति शीर्षकं वहति, तथापि "स्वातन्त्र्यम्" इति शब्दः तस्य पाठे कुत्रापि न दृष्टः। तस्मात् एकवर्षं पूर्वं, 1946 तमे वर्षे, ब्रिटिशसर्वकारेण "स्वशासनक्षेत्रस्य" संविधानं रचयितुं "संविधानसभा" स्थापिता।

अत्यन्तं महत्वपूर्णं यत्, एष्याः संविधानसभायाः कोऽपि सदस्यः "भारतस्य नागरिकः" न आसीत्। "भारतस्य नागरिकः" इत्येतत् पदं प्रथमं "भारतसंविधानं" इत्यस्मिन् प्रकटितं, यः 1950 तमे वर्षे जनवरीमासस्य षट्विंशे दिने प्रवृत्तः। तस्मात्, ततः पूर्वं तत्रत्यानां समस्तजनाः विधिके दृष्ट्या "ब्रिटिशविषयाः" (British subjects) एव अभवन्।

अतः, एतस्मिन्संविधानसंज्ञके यद्यपि लिखितं, तत् सर्वं ब्रिटिशसाम्राज्याः इच्छायाः अधीनं अभवत्।

एवंच, एषः एव संविधानः अद्यापि राष्ट्रस्य सर्वोच्चः विधिः अस्ति। यदि इदं स्वाधीनराष्ट्रस्य नागरिकाः नूतनं संविधानं निर्मातुं इच्छन्ति, तर्हि तदपि असम्भवम्। कारणं तु सर्वोच्चन्यायालयस्य एकं निर्णयं यः "संविधानस्य मूलवैशिष्ट्यानि" (basic features) संशोधितुं निषेधयति। स्मर्तव्यम् च यत् एषः सर्वोच्चन्यायालयः अपि तस्मिन्नेव संविधानस्य नियमस्य अन्तर्गतं स्थापितः।

एतदर्थं स्पष्टं भवति यत् पूर्वाः उपनिवेशीशासकाः स्वयमेव अस्माकं शासनप्रणालीं निश्चितवन्तः। यदि एषा सत्यता अस्ति, तर्हि "स्वातन्त्र्यं" कुत्र अस्ति? एतद् अधिकं स्पष्टं कर्तुं, एकं दृष्टान्तं विचारयामः—कल्प्यतां यत् भूमेः विक्रयः क्रियते, यत्र विक्रेता स्वस्य "अनुग्रहेन" तत्र एकं कुटीरं निर्माय ददाति, तथा च क्रेता भूमिं क्रेतुम् अनन्तरं तस्मिन्नेव कुटीरे निवसितुं बाध्यः। क्रेता आवश्यकं कुटीरं मरम्मतं कर्तुं शक्नोति, किन्तु तस्य "मूलवैशिष्ट्यानि" परिवर्तयितुं, यथा तद्विनाश्य कङ्क्रीटगृहम् निर्मातुं, कठोरं निषिद्धम्।

यदि विक्रयसमाप्त्यानन्तरम् अपि एषः नियमः प्रवर्तते, तर्हि विधिके दृष्ट्या विक्रयः अवैधः, यतः विक्रेता भूमेः पूर्णं नियन्त्रणं परित्यक्तुं अशक्तः। एषः दृष्टान्तः अस्माकं तथाकथितस्वातन्त्र्यस्य यथार्थं

प्रकटीकरोति—यत्र बाह्यनियन्त्रणस्य सूक्ष्मं परन्तु सततं अस्तित्वं तिष्ठति।

स्वीकारामः यत्, यदा एषः उपमहाद्वीपः महानां उस्थानपतनानां कालं व्यतीत्य आसीत्, तदा एतादृशः शर्तः स्वीकर्तुं अनिवार्यः उपायः इव प्रतीतवान्। किन्तु, यदि एवं स्वीकृतं, तर्हि संविधानं स्पष्टं अनुच्छेदं समाविष्टं कर्तव्यमासीत् यः निर्दिशेत् यत् "स्वातन्त्र्यस्य" अनन्तरं संसद् संविधानं अनुमोदयेत्, च आवश्यकके सति तं त्यक्त्वा नवं संविधानं निर्मातुं शक्तिं धारयेत्।

स्पष्टं दृश्यते यत् संविधानमध्ये एतादृशः कोऽपि अनुमोदन-अनुच्छेदः अस्ति न। ततः जायते यत् ब्रिटिशडोमिनियनस्य "इण्डिया" इत्याख्यातस्य संविधानं, यत् ब्रिटिशसाम्राज्याय उपयुक्तं आसीत्, तत् एव जनानां ऊपरि राष्ट्रस्य सर्वोच्चविधिरूपेण आरोपितम्।

एषः सत्यः स्वातन्त्र्यसंघामिणां स्वप्नानां सर्वथा विरोधं करोति, ये भारतस्य जनान् ब्रिटिशशासनात् च शोषणात् मोचयितुं संकल्पितवन्तः। अस्य मोचनाय प्रमुखः आवश्यकता आसीत् यत् एतानि ब्रिटिशनिर्मितानि अन्याययुक्तानि "कानूनाः," ये जनान् नित्यं दास्ये स्थगयन्ति, तान् सम्पूर्णतः नष्टं कर्तव्यम्।

अगस्त 15, 1947 यावत्, जनवरी 26, 1950 यावत् च, अधिकांशं ब्रिटिशनिर्मितानि कानूनी अत्र "इण्डिया" इत्याख्याते क्षेत्रे प्रभावे रहितानि। "संविधानस्य" नियमाणां द्वारा, एते ब्रिटिशनिर्मित कानूनाः पुनः प्रबलिताः, याः पद्धतयः शताब्दीयं जनतां गतिहीनां कृत्वा, तानि अतीतानि बन्धनानि इव प्रवर्तितानि। परिणामतः, राष्ट्रं निर्दयतया लूटयते, जनाः तेभ्यः कानूनानि यानि ते शीघ्रं न समझन्ति, तेषु च कूटकूटे बन्ध्यन्ते।

वर्तमानकाले अनुमानितं अस्ति यत् भारतीय न्यायालयेषु लगभग त्रिंशत् मिलियनानि मामलानि सर्वदा प्रलम्बितानि सन्ति। यदा प्रत्येकस्य मामलस्य प्रत्यक्षं वा अप्रत्यक्षं दश जनाः प्रभाविताः स्युः, तर्हि एतत् अर्थयति यत् भारतस्य लगभग तीन सौ मिलियन जनाः निरन्तरं कानूनी चिन्तायाः भारेण पीडिताः सन्ति। अतः, यद्यपि प्रति वर्षं तथाकथित

"समावेशी वृद्धि" इति स्थिरं उच्चारणं श्रूयते, तत्र जनसम्बन्धी स्थितीनां सुधारः न दृश्यते, इति न विस्मयम्।

यत् अस्मिन्समाजे वास्तविकं स्वातन्त्र्यं न लब्धं, एतत् यथार्थं प्रतिदिनजीवनस्य परिच्छेदे स्पष्टं द्रष्टुं शक्यते। अगस्त 15, 1947 पूर्व, ब्रिटिशशासनं प्रतिवद्धं अहिंसात्मकं च हिंसात्मकं प्रतिवादं प्रचलितं आसीत्, यत्र राजकीयपुलिसाः नियमितं स्वतन्त्रतासंग्रामिणां निर्ममं अत्याचारं कर्तुं बाधिताः। एषः कृत्यः तस्मिन्काले ग्राह्यं आसीत्, यः कारणं, पुलिसाः, राजमुकुटस्य सेवकाः, स्वाधिकारस्य रक्षणाय निर्दयतया कार्यं कर्तुं बाधिताः। तथापि, अत्यन्तं दुःखजनकं अस्ति यत् एतेन सदृशाः पुलिसी अत्याचाराः आज्ञेयस्य भारतस्य राजनीतिकस्वातन्त्र्ये अपि जारी सन्ति।

यदि एषः स्वातन्त्र्यं सत्यं अस्ति, तर्हि पुलिसाः कस्य स्वार्थं रक्षाम् आचरन्ति? यदि लोकतंत्रे जनाः भूमेः स्वामिनः सन्ति, तर्हि एते जनाः का कारणे प्रतिवादं कुर्वन्ति? यदि लोकतंत्रे, यत्र हमि विधायकराः, तर्हि आत्मनिर्मितानां कानूनानां उल्लंघनं करणाय कः बाधयति? यः समयः आगतः अस्ति यः सन्देहः सीधैः प्रश्नैः निवार्यः। अत्र भूमेः जनाः सर्वे, केवलं मानवता नामकैः साक्षात्, स्वयं एतां समस्यां संबोधितं कर्तव्यम्।

एतस्मिन्सन्दर्भे, "देश" इत्यस्य शब्दस्य वास्तविकं अर्थं विचिन्तयितव्यम्। एकं क्षेत्रं यत्र मानवाः निवसन्ति, तं "देश" इति नाम्ना जानीमहे। मानवैः विना, देशस्य अस्तित्वं संभवः न अस्ति। उदाहरणार्थं, यद्यपि चन्द्रमा विशालं विस्तीर्णं अस्ति, तथापि तस्य देशत्वं न अस्ति, कारणं यत् तत्र मानवाः न निवसन्ति। एषा प्रमाणयति "मानवाः" च "देशः" इत्ययोः निकटं सम्बन्धं।

युक्त्या, देशस्य विकासः तस्य जनसमूहस्य प्रगति का दर्शयितव्या, यः कारणः, देशं तदा अग्रे न गच्छति यदा तस्य संघटनां करणित तानि जनाः अपि त्यक्तानि। प्रायः आवाहनं कृतं यत् देशे जनसंख्या प्रमुखं भागं "पछाड़ी" अस्ति, कृत्रिमेण प्रगति-मानकस्य अधीनं। एषा एकः जानायमानं मिथ्या प्रस्तुतिरेव। एतेन बनावटेयं भेदभावं सततं स्थायुं कर्तुं, बहुसंख्या जनाः जानबूझकरं विपरीतस्थितौ स्थापिता। समाजस्य आरम्भं अपि,

भेदभावस्य बीजं कुशलतया रोपितं कृतं यत्, एके विशेषाधिकारधारिणः श्रमिकजनसमूहस्य श्रमफलानि व्रजन्ति।

यदा ताः जनाः, येषां श्रमः अत्यन्तं आवश्यकः अस्ति, एकत्र एकीकृताः स्युः, तर्हि विशेषाधिकारधारिणः सुतराम् अधिकरणं न रक्षन्ति बहुसंख्या जनसमाजे। अतः, जनसमूहे भेदभावं उत्पन्नं कृत्वा, तान् विक्षिप्तान्, दुर्बलान् व्यक्तीन् परिणतवन्तः। एवं, ते कठिनतया प्रश्नं न पृच्छन्ति, यः दुःखं यत् ते शताब्दीयं व्ययितवन्तः। एषा प्रक्रिया निरन्तरं सिध्यति, यावत् केचन गहनं, पारम्परिकं च विचाराः न व्यापकं रूपेण परिवर्तिताः। परिवर्तनं कर्तुं शक्तिं जनाः स्वयमेव वहन्ति। देशं परिवर्तयितुं, प्रथमं आत्मानं परिवर्तयितव्यम्, यत्र आवश्यकं स्वाधीनविचारशक्तिः। किन्तु, मानवाः विना, देशस्य सिद्धान्तं निरर्थकं अस्ति। अतः, देशे कृत्यं कर्तुं, जनाः स्वयमेव उत्तरदायित्वं वहन्ति। यः कारणं, "हम्" "मै" इत्यस्य बहुवचनं अस्ति, अहम्, निःसंदेहं, देशः अस्मि। अहम् तं प्रत्यक्षं सृष्ट्वा कृतवान्। मया विना, देशः अस्ति न।

कोणचित् पृच्छेत्, "एषा लघु-सा धारणा निश्चयेन देशस्य वर्तमानस्थितिं सुधारयितुम् सक्षमं अस्ति?" उत्तरं स्पष्टं अस्ति—"आम्", कारणं यः "अहम्" इत्यस्य परिवर्तनं स्वयमेव देशे परिवर्तनं दर्शयति। तथापि, कश्चित् पुनः आपत्तिं कर्तुम् इच्छेत्, "यदि एषा विचारशक्ति इत्थं शक्तिमत्ता अस्ति, तर्हि जनसमाजस्य दुःखं कालपूर्वं समाप्तं कृतं अस्ति। तथापि, देशे उल्लेखनीयं प्रगति सिद्धा, यथा अन्तरिक्षप्रौद्योगिकी क्षेत्रे महत्वपूर्णं विकासं प्राप्तं अस्ति। तव युक्त्या, एषा जनसंख्यायाः जीवनस्तरे महत्वपूर्णं सुधारं संकेतयितव्या इति।"

प्रत्युत्तरं यत्र विचारयितव्यम् अस्ति यत्, एषा प्रगति केवलं जनसंख्यायाः अल्पं अंशं उपभोगयन्ति, यत्र विशालं बहुसंख्यां जनसमूहं बहिष्कृतं स्थितं अस्ति। उपवासः, कुपोषणं, आत्महत्या च बहुसंख्यां जनसमूहं मध्ये निरन्तरं व्याप्यन्ते। एषा विषमतायाः मूल कारणं एव अस्ति यत् "अहम् देशः अस्मि" इति विचारधारणा समाजे न प्रवेशिता।

एषा च चेतना-निराकुलता एव देशस्य अत्यन्तं दीनावस्थां परिवर्तयितुं प्रतिरोधं कुर्वन्ति। यदि जनाः अस्मिन्नेव साक्षात्कारं जागरिताः स्युः, तर्हि निश्चितं, निर्दयतया शोषणस्य आधारे निर्मिते समाजव्यवस्थायाम् अत्यन्तं उलङ्घनं रचनं स्यात्। एतेन प्रकारेण, एके शोषकसंख्यकाः जानबूझकरं एषां विचारधारां यथार्थनैतिकविहीनां उपदेशारूपेण विरोधं कर्तुं प्रयासं कुर्वन्ति। ते डरपिटाः सन्ति यत् यदि जनाः समाजे स्वस्य वास्तविकं स्थानं गच्छन्ति, तर्हि तेषां भ्रष्टाचार-निविष्टं इमारतं ताशिकां यथैव पतन्ति।

परंतु सत्यं एतदस्ति यत् एषा विचारधारा न केवलं यूटोपियान्विता न अस्ति, परन्तु एकं अत्यन्तं सरलं उपायं अस्ति यः इति तथाकथितं सभ्यतायुक्तं व्यवस्थां ध्वंसितुं। एषा सहजं मार्गं निरुद्धं कर्तुं, प्रारम्भे एव प्रयासाः कृताः यः तु जनसमूहस्य बहुलां संख्यां अशिक्षायाः तथा दरिद्रतायाः अन्धकारे स्थापयितुं। यः समयः अत्र तु स्थितम् अस्ति यः समयः परिमार्जनस्य उपायं अन्वेष्टुं, सर्वेऽपि एषां लक्ष्यम् अवलम्बन्तु, यः कारणं यः कारणं ह्यस्ति स्वयं एषां देशस्य रूपं प्रस्तोमः।

देशे वर्तमानस्थितिं समझने हेतु, जटिल सिद्धान्तों की आवश्यकता नहीं। एक बड़े घर का उदाहरण लें, जहाँ एक उत्सव की धूमधाम मच रही है। रात्रि का समय है, घर में रोशनी फैल रही है, और मेहमान आनंदित हो रहे हैं। अचानक, किसी के द्वारा कपटपूर्ण उद्देश्य से मुख्य विद्युत् आपूर्ति को काट दिया जाता है। सम्पूर्ण घर अंधकार में डूब जाता है, और तत्क्षण ही अफरातफरी मच जाती है। लोग डर जाते हैं और भागने का प्रयास करते हैं, परंतु अंधकार उन्हें रोकता है, जिससे भ्रम और घबराहट फैलती है। लोग एक-दूसरे से टकराते हैं, फर्नीचर पलट जाते हैं, और सामान्य असंतुलन व्याप्त हो जाता है।

प्रश्न यह उठता है: इस निरंतर प्रतीत होने वाली अराजकता से हम कैसे मुक्त हो सकते हैं?

यः विद्युत् प्रणाली से अपरिचितः अस्ति, सः एषा अराजकता समाधानं अत्यन्तं कठिनं इति प्रतीतिं कर्तुं शक्नोति। किञ्चिद् व्यक्तयः अस्मिन्संस्थे अप्रतिष्ठायां बन्धनां मानवीयदोषाणां कारणं इति मान्यं

कुर्वन्ति, यथा क्रूरता च स्वार्थपरता। तथापि, समाधानं अत्यन्तं सरलं अस्ति: केवलं मुख्यं विद्युत् स्विचं पुनः "ऑन" कर्तुं आवश्यकं अस्ति। केवलं प्रकाशस्य प्रत्यागमनं अंधकारजनितं अराजकता तत्क्षणं नष्टं कर्तुम् सक्षमं अस्ति।

तथा, अस्य विस्तीर्णभूमे: समस्तसर्वे समस्याः अस्मिन् अज्ञानरूपे अंधकारे गोपिताः सन्ति। यावत् एषं अज्ञानं न समाप्तं कृतं, तावत् एषा समस्या: अनन्तकालं यथावत् सन्ति, चतुर्दिशं परस्परद्वेषेण युध्यमानाः, न सहायकां मित्रं परस्परं यथावत् अनुभवामः।

परन्तु, एतत् अवबोधनं अवगम्य, ख्यातिं गच्छेमहि—कियोऽपि व्यक्तिस्वेच्छया प्रकाशं न चाच्छादितवान्। मानवसभ्यतायाः इतिहासे, पूर्णबोधस्य प्रकाशं कदापि वर्तितं न अस्ति। एषा कारणं अस्ति यः संसारे अधिकांशः जनाः स्वाधीनविचारायाः अभावग्रस्ताः सन्ति। तथापि, वयम् संकल्पिताः स्मः अस्मिन् अत्यन्ते दुरलभे कार्ये, आत्मज्ञानस्य यथार्थशक्तिं अवबोधनं कर्तुम्। एषा क्षणः, एषा कालो, यः समयः एषा प्राप्तेः प्रबन्धः।

प्रारम्भे, अस्मिन् देशे नामविचारं कुर्मः। प्राचीनकालात् एषा "भारतवर्ष" इति विख्यातम् आसीत्। सिंधु नदीतटे एकं समृद्धं सभ्यता फलीतवती, यं पश्चिमीभाषासु "इण्डस घाटी सभ्यता" इति प्रसिद्धम्। तथापि, एषा सभ्यता आरभ्य पूर्वं, एकं अत्यन्तं विकसितं सभ्यता दक्षिणभारतदेशे अस्तित्वमासीत्, यत् रामायणे वर्णितं अस्ति। तथापि, विदेशी आक्रान्तृणां स्वहितायै "इण्डस घाटी सभ्यता" इति शब्दं सम्प्रेषितं यत् सम्पूर्णं भूमिं आवरितुं, यदा तदा एषा भूमिः "इण्डिया" इति नामितं अस्ति। विस्मयजनकं यः, "स्वतंत्रता" प्राप्ते अपि, एषा महान् प्राचीनभूमिः आज्ञापि "इण्डिया" इति नामेण संज्ञापिता अस्ति। व्यक्तयः कदाचित् बहूनि नामानि स्वीकुर्यात्, तथापि एका भूमे: "इण्डिया" च "भारत" च द्वे आधिकारिकनामानि किमर्थं?

एषा अत्यन्तं गम्भीरं उदाहरणं अस्ति यः अस्मिन् देशे यथार्थं च सन्नद्धं पराधीनतायाः, यः संविधानस्य अन्तर्गतं दृश्यते, यत्र देशे "इण्डिया, यः भारत" इति नामितं अस्ति। एषा वाक्यरचना चिन्हं व्यक्तयति यः न

"भारत, यः इण्डिया" इति अस्ति। "इण्डिया" नामेण प्राथमिकता प्रदत्तं, यः पूर्वं ब्रिटिश शासकाणां सुविधा हेतु निश्चितं कृतम्। यद्यपि वयम् स्वातंत्र्यं प्रत्ययितुम् स्वीकृताः, तथापि "भारत" एव अस्मिन् देशे एकमात्रं नामं स्वीकर्तुम्, "इण्डिया" नामं नकार्तुम् आवश्यकम्। अनेके "महाभारत" पठितवन्तः, परन्तु कश्चन "महाइण्डिया" नामकं किञ्चित् श्रुतवान् न अस्ति। यदृच्छया, "इण्डिया" नामं अस्मिन् भारतदेशे निरस्तुं, यः केवलं स्वाधीनता-पूर्वकं शोषणस्य चिह्नं अस्ति।

येन कारणेण, यः सत्यबोधस्य दीपः कदापि प्रज्वलितः न अभवत्, जनाः कदापि वास्तविकं स्वातंत्र्यम् अनुभवितवन्तः न सन्ति। समाजव्यवस्थायाः प्रारम्भे, शासनस्य अधिकारः "राजे" हस्ते संस्थापितः आसीत्। तस्य आज्ञा एव कानूनं जातम्; तस्य वचनं च सर्वदा अन्तिमम् आसीत्। तथापि, अस्मिन् गलिते, अस्मिन् न अवगच्छामः यः "राज्य" इति राज्ञः, यः समस्त कानूनस्य प्रतीत स्रोतः, सः स्वयम् अत्यन्तं अनुशासनं न बध्नाति। पुनः एतत् निर्दिष्टम्: वयं एषा विषयं प्रत्यक्षं निराकरणं कुर्मः, न युक्तिवादी या काव्यात्मकं सिद्धान्तं अन्वेषणं कृत्वा।

एतत् स्पष्टं कर्तुम्, चलन्तु कल्पयामः एकं दिवसं प्राचीनकाले, मानवसमाजस्य निर्माणे अपि पूर्वं। एकं लघुं नदीं प्रवहन्तं, यत्र एकं आम्रवृक्षं स्थितम्। एकः पुरुषः वृक्षं चढित्वा आम्रफलानि चुक्ते। किञ्चित् दूरे, अन्यः पुरुषः मच्छेण शिकारं कुर्वन्नस्ति। ततः एकः तृतीयः पुरुषः आगच्छति। तं पलायनं पर्यालोच्य, सः आम्रवृक्षं चढितं पुरुषं समीपं ययौ, वदति च, "किं कुतं ते छिद्यते, मम मित्र?" सः पुरुषः प्रत्युत्तरं ददाति, "फलानि। इच्छसि वा एकं प्रयत्नं कर्तुम्?" अपरः व्यक्ति एकं पकोतं आम्रं स्वीकृत्य तस्य स्वादं अनुभवति, "आम्र-पुरुषे धन्यवादं," इति कृतज्ञतां व्यक्त्वा, मत्स्य-पुरुषेण समागच्छति। समानतया संवादे, सः एकं मच्छं भेदं प्राप्तवान्, "मच्छ-पुरुषे धन्यवादं," इति व्यक्तित्वं दर्शयन्।

परवर्तिनं दिने, सः परदेशी स्वमित्रं सह आगच्छति। प्रथमं तं आम्रफलसस्यं प्रति याति। यदा तं गच्छन्तं चिरं आम्रं खादितुं इच्छन्तं प्रकटितम्, आम्रस्य सस्यकं स्वस्य आम्रं अन्येभ्यः विना किमपि न प्राप्तं किञ्चिद् प्रियतमा वृत्ति प्रकटयति। ततः तदनन्तरं मत्स्यकर्मणं प्रति यताः प्रक्रिया यः क्रियते। तदा निदानपूर्वकं, इन्ं करेरध्वजं प्रत्याहारिकं

स्वेर्गामी भूमिना संपन्नाः जनाः मातरं बद्धं का वा आज्याशयेन संततयेण युक्तं तत्त्वमन्त्रं प्रारंभो प्रकटयन्ति मनुष्यम्।

एषः कपटी व्यक्तिः स्व 'राज्य' प्रारंभयामास, छलपूर्वकं - अर्थात् अवैधं। यत् प्रारंभे दानस्वरूपं त्यक्तं शुभाशयेन, तत् कालान्तरात् करसंग्रहस्य अनिवार्य रूपेण रूपांतरितम्, यः करव्यवस्था कहलिता। विभिन्नाः नीतयः समये समये प्रमाणीकृताः, याः करसंग्रहणं जनसमूहात् सुगमं कर्तुं सुनिश्चितं कुर्वन्ति। एषां मध्ये एकं तु, यत् समग्रशास्त्रतायाः अभिमाने स्थितम्, 'अर्थशास्त्र' इति संज्ञायाः स्थापितम् अस्ति। यः 'बलं धर्मः' इति मुख्यं तत्त्वं, तस्मिन्नेव राज्ञे सत्यवचनं न प्रतिपद्यते, सः न कदापि दुःखं भागी भवति, सर्वदा निष्कलङ्कः इति आहृतं स्वीकृतम् अस्ति। यः स्वामिनं आज्ञायाः विधानं जातं, तेन साक्षात् 'राज्या' अपि विवेचनस्य।

जनाः न स्वेच्छया राजा-प्रधानत्वं स्वीकृतवन्तः; ते बलदृष्ट्या अधीनता प्राप्ताः। तथापि राजा अत्यन्तं जानाति यः स्वस्य अस्तित्वं सर्वं शरणं जनाधीनानां। एषां जनानां यः न प्रतिविमुञ्चति यः स्वधिकारस्य सर्वस्य स्रोतः अस्ति, ये सर्वे समानं मानवकुलं भागिनः। यः प्रारम्भे एव विपरीतं विकृतं व्यवस्था निर्मिता, धनिक-निर्धन, शिक्षित-अशिक्षित, उच्च-निम्न इत्यादिभ्यः विवेकमूलकं विषमकरणं कृतम्, धर्मजातिविशेषाणि निर्मितानि। अत्र जनाः अतीव विखण्डिताः जाताः यः प्रकृत्याः कदापि न सम्भवतः। निःसंशयं राजा-लाघवेन दृष्टव्यम्।

एतस्मिन्निह परिप्रेक्ष्ये, 'दीन' इति शब्दस्य दोषपूर्णता परिगणनीयम्। सामान्यतया, यः व्यक्तिः प्रतिदिनं आधारभूतजीविकायाः हेतु संघर्षं करोति, सः 'दीन' इति अभिहितः। उदाहरणार्थं, कोल खान श्रमिकः। प्रतिदिनं स्वजीवनं संकटे स्थापनं कृत्वा, सः खननं कर्तुं कोलमीनं प्रति यत्र पतति। यदीव कोलं नास्ति, तर्हि कोल-आधारितं विद्युत्शक्ति प्लांटं कथं स्यात्? कोलपराधीनं विशालं उद्योगमालं अस्तित्वं कर्तुं शक्नुवन्ति वा? परिणामेण, अस्य विशालधनस्य वास्तविकं स्रोतं तस्य 'दीन' श्रमिकस्य शारीरिकं श्रमं अस्ति। किञ्च, कुतस्तं हमारहं तस्य आत्मनिर्मितस्य महानधनस्य स्रष्टारं 'दीन' इति उच्येत?

इत्येव, 'अशिक्षित' इति शब्दं परिगणयेम। कुतस्ते, यः कश्चित् 'शिक्षित' इति मन्यते, कृषकं वा शूण्या-निर्माता वा अशिक्षितं इति उच्येत? कदापि न विचार्यते यः अस्मिन्मनुष्ये, यः आत्म-शिक्षायाः गर्वं करोति, सः कृषकस्य वा शूण्या-निर्मातायाः कार्याणि सहजतया कर्तुं न शक्नोति। किम् न यदा, तदा, अस्मिन्सर्वे अपि तेषां कौशलयोः अशिक्षिताः? कारणं यः ते प्रायः औपचारिकशिक्षायाः अभावं अनुभवन्ति, तेन तेषां किञ्चित् अवसरं न प्राप्तम्। एतत्समानं अस्ति यथासंकल्पपूर्वकं कस्यचित् पादं भग्नं कृत्वा तस्य 'दुःख' इति विनयं योजयेत्।

यत् 'लोकतंत्र' इति कथ्यते, तत् राजतंत्रस्य उत्तरं आसीत्। राजा-शक्तेः ईर्ष्या प्रेरिताः किञ्चित् व्यक्तयः सत्ता हरणाय संकथयन्ति। ते ज्ञातवन्तः यत् यथार्थशक्ति जनेषु स्थितं अस्ति, अतः 'लोक' इति शब्दं 'लोकतंत्रे' उपयोगिता, यः यथार्थतः देशस्य कार्याणि जनाः स्वकीयेन व्यवस्थां कर्तुम् शक्नुवन्ति इति प्रकटितं। किन्तु सत्यं एव यत् 'लोकतंत्र' केवलं एकस्य राजतंत्रस्य अन्य रूपं अस्ति। यः केवलं एकः राजा, यथा राजतंत्रे, तत्र अनेकाः 'मंत्री' जना लोकतंत्रे, एषा मात्रं भेदः।

यथा दास्यस्य बन्धनं राजा-शक्तेः प्रवर्तनेन नियोजितं जातं, तथैव 'लोकतंत्रे' नामकं यत्र 'लोक' जनाः राजतंत्रे राज्ञः अधीनतां स्वीकृतवन्ति, तत्र सर्वे ऐतिहासिककालेषु राजतंत्रेण निर्मितानि सर्वे नियमाः यथावत् संस्थितानि सन्ति, येन जनसम्प्राप्तिवैधायं निरन्तरं सम्प्राप्तं कर्तुम् असाध्यं कृतम्। तस्मिन्कारणे 'लोक' जनानां धनसंचयकृत्यं निर्वाधं वर्तते यथा राजतंत्रे सदा अस्ति। अतः यः व्यापकं विश्वासः अस्ति यत् 'वयं सर्वे राजाः' लोकतंत्रे, सः केवलं काव्यात्मकः कल्पनावादः अस्ति, सत्येनेति प्रमाणं न अस्ति। 'लोकतंत्रे' कथ्यते यः 'प्रतिनिधिनः' जनाः देशस्य कार्याणि 'नियन्त्रयिष्यन्ति', परं व्यवहारिके दृष्ट्या, राजनीतिकदलीनः व्यक्तयः 'देशे शासयन्ति' इति, यथा 'शासकपक्षः' इति शब्दोऽस्ति। न किञ्चिद् संयोगो अस्ति यः यत्र 'स्वाधीनता' प्राप्ता, तत्र 'शासकाः' किमर्थं स्थिताः स्युः वा 'लोकतंत्रे' 'शासन' शब्दस्य का आवश्यकता?

एतस्मिन् देशे 'प्रस्तावकाणां जनसंख्या अधिनियमस्य १९५१' अनुसारेण चुनावाः आयोज्यन्ते, परंतु ये लोकसभा चुनावे प्रतिस्पर्धन्ते, ते जनप्रतिनिधयः न सन्ति। यथाशक्ति प्रत्येककस्मिन् परिस्थित्यां ते एका

राजनीतिकदलीनां वा अन्यां कर्ताः सन्ति। अतः तेषां प्राथमिक कर्तव्यं तेषां पक्षे अस्ति, जनसङ्गठनं न तु। यः विश्वासो व्यक्तुं शक्यते यः सर्वे प्रत्याशी लोकवृद्धिं प्रधानं कर्तुं कार्यं समर्पयन्ति, तथा यः विश्वासो व्यक्तुं शक्यते यः प्रत्येकं राजनीतिकं पक्षं स्पष्टः निश्चितः योजना अस्ति यां सिद्धिं प्राप्स्यन्ति। यदि एषा सत्यं स्यात्, तर्हि कस्य कारणं सञ्जीविते प्रतिस्पर्धा 'विजयं' प्राप्तुम्? एकं सरलं उदाहरणं यथा मन्यते—यदा केचन मनुष्याः गृहस्य सर्वोत्तमं रङ्गं चित्रीकुर्वन्ति, एकः श्वेतं, अन्यः गुलाबीं, तृतीयः श्वेतं विक्षिप्तमणुः-स्तिमि। तदापि, तेषां सर्वे साधारणं लक्ष्यं गृहं रूपायितुम् अनुरूपं लक्षयन्ति। यदि ते शत्रवः न सन्ति, किमर्थं राजनीति विषये सम्मिलितं मनोभावं यत्र न अस्ति? न अस्ति, कारणं अस्ति यः परस्परशत्रुता न्यूनं प्रयोजनं च स्थायिनं द्रव्यसङ्ग्रहणं कर्तुं योग्यं अस्ति। अतः स्पष्टं यः, राज्यव्यवस्था व्यवस्थायाः मूलपरिवर्तनं विना, प्रत्यक्षं विकासं जनसंघटनस्य सुधारं च असम्भवः। एषा परिवर्तनं प्राप्यं, यः स्वविवेकैः तद्विधानाम् आक्रमणवशं हन्तव्यं।

नित्यमन्यं विचारयामः यः एकः व्यक्तिः सम्पूर्णं संस्कृतिव्यवस्थायाः गतिस्थितिं केन प्रकारेण परिवर्तयेत्। प्रथमं, अस्मिन्समयेषु देशे यः स्थितिः अस्ति, सः अस्माकं सामूहिकं निष्क्रियतायाः प्रतिफलः एव अस्ति। यः स्थायित्वं तु निःसन्देहं समाप्तं भविष्यति यदा वयं कर्मकर्तुं प्रारभामः। द्वितीयं, अहं एकः नास्मि। एकस्मिन्संयुक्ते एकवतेन सह एक-बिलियन्स-तीन-हजार-कोटी "अहम्" इत्येतानि वर्तमानकाले "भारतं" सम्पद्यन्ते। प्रत्येकं "अहम्" अन्येभ्यः अत्यन्तं सम्बद्धं अस्ति, यथा मानवीयशरीरं निर्माणं कुर्वन्ति अनेका कोशिकाः। यदा शरीरं दुःखं भजते, सम्पूर्णं शरीरं तत्कालं प्रतिक्रिया इति सर्वे कोशिकाः मिलित्वा आक्रान्तेः प्रतिकारं कुर्वन्ति। एषः प्रमाणं यः एकः कोशिकायाः अत्यन्तं शक्ति अस्ति अन्येभ्यः कोशिकाभिः सम्बद्धं। तथैव, प्रत्येकः अस्मिन्महत्त्वपूर्णं और प्रचण्डं सामर्थ्यं अस्ति, यत् अस्मिन्स्थिते स्वप्नासंवेदनं प्रायः नास्ति।

यदा एषा भूमेः सम्पूर्णजनाः अवगच्छन्ति यः अस्मिन्सर्वेभ्यः एकं कुटुम्बं हि वर्तते च यः प्रत्यूह्यं प्रति सहकार्येण संलग्नमस्ति, तदा समष्टिसंवेदनं जागरितं भविष्यति। यथा आदर्शकुटुम्बे भ्रष्टाचारस्य स्थानं नास्ति, तथा देशे भ्रष्टाचारस्य कारणं न भविष्यति। यथा कुटुम्बस्य प्रत्येकसदस्येण समस्यां साङ्गं कर्तव्यम्, तथैव देशे यत्र केनापि भागे समस्याया उत्पन्ना,

तत्र सर्वे मिलित्वा तां समस्यां साङ्ग्यं कर्ता भविष्यन्ति। कोऽपि नगच्छेद् कदाचन। एषा एकस्मिन्समयेतरां द्वेषस्य, ईर्ष्यायाः च कारणानां नाशं प्राप्य सम्पूर्णं जनसमाजं शुद्धं कर्तुम् अर्हति।

अत्रैव, यः मानवस्य स्थानं जगत्सु प्रधानं मान्यते, तस्मिन्नि धनं द्वितीयकं स्थानं धारयितुम् अर्हति। किंतु, वास्तविकतया विपरीतं यथा, धनं प्रमुखं स्थानं धारयति, अतः हम धनस्य भूमिकां सचेतनं पुनः मूल्याङ्कनं कर्तव्यम्। मानवता एव सर्वोपरि अस्ति, न तु धनं। यतः "लोकतन्त्र" नामकं शब्दं मिथ्यायाम्, अतः अस्मिन् आदर्शे प्रणालीं नवीनं नाम देवेमहि। यः जनानां अस्तित्वं राष्ट्रे रूपयति, तेन "गणसत्ता" (GANASATTA) इति शब्दं बङ्गाल्यां निर्मितं यः अस्मिन् स्थितौ जनाः राष्ट्रस्य सर्वे क्रियासु मुख्यं स्थानं धारयन्ति।

एके "लोकतन्त्रे" जनस्य भूमिका "मतदाता" अथवा "निर्वाचक" इति सीमितं जाता अस्ति, यत्र वास्तविकं शासनशक्ति "निर्वाचित" प्रतिनिधेभ्यः निर्भरं अस्ति। यदा एते प्रतिनिधयः "निर्वाचित" भवन्ति—यथा यथार्थं, धर्मेण वा अधर्मेण—ते सम्पूर्णं प्रणालीं नियंत्रयन्ति, और जनाः केवलं मौनदर्शकाः भवन्ति स्वकस्य विपत्तिं।

"गणसत्ता" अन्तर्गतं, एषा स्थितिः तीव्रं परिवर्तिष्यति। जनाः स्वस्य वास्तविकशक्तिं निर्वाचनान्तरे अपि प्रयोगिष्यन्ति। उचितं संशोधनं चुनावविधानस्य कर्तव्यं संस्थायाः द्वारा निर्मायते यः सुनिश्चितयिष्यति यः निर्वाचितः प्रतिनिधिः केवलं निर्वाचकस्य इच्छया पदे स्थाप्यते। एतत् अर्थे जनाः यदा यदा आवश्यकं अनुभवन्ति, निर्वाचितं प्रतिनिधिं प्रत्याहर्तुं अधिकारं प्राप्तास्यन्ति, यत् भ्रष्टाचारस्य मूलनाशं करिष्यति। अस्मिन् हेतुं, प्रत्याहरणस्य संभावनायाः अस्तित्वः अपि स्थिति सुस्पष्टं सन्देशं द्रष्टुं सुनिश्चितयिष्यति कार्यालये स्थितानां व्यक्तीनां।

यदा गणसत्ताऽस्ति दृढतया स्थापिता, तदा प्रतिवद्वयं शनैः शनैः इत्थं अवगच्छेमः यत् अस्मिन्क्रमेण परस्परसम्बन्धितानि अस्ति सर्वजीवितानि। न हि कश्चिद् अन्यत्किंचित् सर्वे समानमहंकारिणं भविष्यन्ति। तेन न किञ्चित् द्वेषो भविष्यति यथा मानवीयशरीरेण

त्रिलक्षस्याणि कोशाणि आपल्यं कर्तुं समस्ते पदार्था अपि समानविभागा। तथापि एषा नैतिकतासंयुक्ता मानवसमाजे अनुपस्थितमस्ति। तदेकं साधारणं कारणं अस्ति यत् कालातीतं जनसमानाधिकरणं निवारयन्ति "राजः" त्रिवर्णसंविधानं कल्पयन्ति। एतस्याद्वितीयस्य मानवतायाः सत्यं दर्शनं विघ्नितं जाता जिवनमानवसमाजे राष्ट्रे अश्रद्धयं यथाऽस्मिन् गणसत्तायां ततः भवतां महाभविनं वर्तमानं।

यथाचित सामाजिकव्यवस्था स्थापयितुं 'मैं ही भारत' नाम राजकीय पार्टी सम्पादिता। यतः अस्माकं विश्वासः अस्ति यः अस्य भूमि सर्वे जनाः एकस्मिन् परिवारे संमिलिताः, तस्मात् न कश्चित् वास्तविकविरोधः, यतोऽस्माकं सर्वेण देशस्य समग्रवृद्धिर्न इच्छायामः। कृपया मं सम्मेलयत, सह आगच्छ। सम्यक् प्रगतिर्अस्माभिः दृष्टा भविष्यति, यत् अस्माकं बिना—मम बिना—भारतं न अस्ति।

मैं ही भारत!

मैं ही भारत संविधानस्य अंश

"धारा द्वितीया। लक्ष्याणि च उद्देश्या च

पार्टीस्य मुख्यलक्ष्यं उद्देश्यं च सर्वे जनाः भारतस्य एकस्य विशालपरिवारस्य अंशतया एकत्रितुं स्थापयितुं भवेत्। उक्तपरिवारस्य सर्वे सदस्याः केवलं व्यक्तिगतम् प्राकृतिकमानवप्रकृतिस्वरूपेण सर्वे समतया प्रतिवर्तयितव्याः, यथाकिंचित् बाह्यकृत्रिमचिह्नान्यपि धर्म, जाति, वर्ण, लिंग, सामाजिकस्थिति इत्यादिषु भेदचिह्नानि येषां स्थायिभूतं विभाजनं जनयन्ति, तान् सर्वे भेदेभ्यः निराकर्तव्यं।

पार्टी दृढं विश्वसिता किं मानवजनस्य दुःखस्य मूलकारणं भारतवासीषु असंख्यजनाः सदा निर्णायककार्यप्रक्रियायाः मुख्यधारा से पृथक्कृताः सन्ति, यत्र केवलं अल्पसंख्या जनाः स्वेच्छया देशस्य कार्याणि नियंत्रयन्ति, शेषजनान् केवलं संख्याबद्धं मनुष्यप्रकृतिं विस्मृत्य बुद्धिमत्ता-पूर्णजनतां न मान्यन्ते। दशकानि यापिता अस्मिन्हि कोणस्य वस्तुगत परिवर्तनं न प्राप्तं, अतः इति काले जनाः स्वयम् प्रत्यक्षं परिस्थितिं संचालयन्तु यथा भारतः सर्वे क्षेत्रे उत्कर्षं प्राप्तुं शक्नोति।

केवलं मानवजनसंख्या द्वारा एकं क्षेत्रं राष्ट्रे रूपांतरितं भवति, अतः प्रत्येकः निवासी अस्य देशस्य वास्तवमणि भारतस्य पर्यायः अस्ति। यः स्वयमेव भारतमाहं इति धारणा प्राप्तवान् अस्ति, सः प्रत्येकं आत्मविश्वासं सम्पादयित्वा देशनिर्माणे पवित्रकर्म समुपस्थितो भवति। तस्मात् पार्टी नाम 'मई ही भारत' अस्ति।

एषा मुख्यविचारधारा मार्गदर्शिता, पार्टी निम्नलिखित क्रियावलीं अनुसरिष्यति:

स्वतंत्र व्यक्तित्वस्य सार्वभौमत्वं सर्वोत्तमेण सम्मान्य, एवं यः प्रत्येकः स्वधर्म एव समष्टिसंस्कारं च अनुभवेत्, यः च अस्य देशस्य स्वामी अस्ति, यस्य स्पष्ट आज्ञायाः विना अत्र किमपि न गतिरेति;

यः दरिद्रता, निरक्षरता, सामाजिक भेदभावः च, येषां व्यक्तित्वां मध्ये वैमनस्यस्य कारणरूपेण संततं उत्पन्नं कर्षणं एव जनयन्ति, ते सर्वे जानपदं तादृशं पराधीनतायाः रूपेण निर्मायन्ते, यः अन्यो जनसंवेदनायाः अधीनं कर्तुम् प्रयोज्यते;

यः व्यक्तिः दरिद्रः इति निर्दिष्टो अस्ति, सः दरिद्रः न अस्ति, अपितु सः सम्पत्तेः एकमात्रं स्रोतं अस्ति;

यः उपनिवेशीय शासनस्य कालातः 'कानूनी' इति नामेन जनधीनतायाः उपकरणानि निर्मितानि यानि अद्यापि पूर्णशक्त्या चलन्ति तेषां रक्तशोषिण्या अंगुलीव्यथा सह, येन लोकाः स्वतन्त्राः इति कथ्यन्ते;

आगच्छन्तं यः सर्वे वर्तमानं प्रणाली लोकसामान्यस्य इच्छायाः अधीनं भवितव्यं, न तु प्रभुत्वस्य साधनं होमकर्मणा इति प्रतिज्ञाय,

"मै ही भारत" सम्पूर्णतया प्रमुखं विधाय, प्रत्येकं भारतवासीं कृपया स्वीकर्तुं आमंत्रयिष्यते, यः बलसंपन्नं आत्मविश्वासयुक्तं राष्ट्रस्य व्यवहारान् सशक्तकृत्यं परिष्कर्तुं इच्छति।"